

حلول ماه مبارک رمضان

ماه عبادت و بندگی

مبارک باد.

رمضان مبارک

**دعای امام سجاد (ع) هنگام ورود به ماه مبارک رمضان**

تهیه و تنظیم: معاونت تبلیغ و امور فرهنگی حوزه های علمیه

## بسمه تعالی

صحیفه سجادیه یکی از مهم‌ترین میراث مکتوب شیعه است که در آن امام سجاد (ع) بسیاری از معارف دینی را به زبان دعا مطرح کرده‌اند. امام زین‌العابدین (ع) در چهل و چهارمین بخش صحیفه سجادیه بر اهمیت ماه مبارک رمضان و ارزش زمان در ماه رمضان تأکید بسیاری نموده است. دعای چهل و چهارم صحیفه سجادیه، باید به هنگام ورود به ماه رمضان خوانده شود که در ۱۹ فراس تنظیم شده است.

## دعای چهل و چهارم صحیفه سجادیه به وقت فرارسیدن ماه رمضان

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا دَخَلَ شَهْرَ رَمَضَانَ: وَ از دعای آن حضرت (ع) به وقت فرارسیدن ماه رمضان: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِحَمْدِهِ، وَ جَعَلَنَا مِنْ أَهْلِهِ لِنَكُونَ لِإِحْسَانِهِ مِنَ الشَّاكِرِينَ، وَ لِيَجْزِيَنَا عَلَى ذَلِكَ جَزَاءَ الْمُحْسِنِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي حَبَانَا بِدِينِهِ، وَ اخْتَصَّنَا بِمِلَّتِهِ، وَ سَبَّلَنَا فِي سُبُلِ إِحْسَانِهِ لِنَسْأَلَهَا بِمَنِّهِ إِلَى رِضْوَانِهِ، حَمْدًا يَتَقَبَّلُهُ مِنَّا، وَ يَرْضَى بِهِ عَنَّا

سپاس خدا را که ما را راهنما به سپاس خود شد و شایسته آن نمود تا از شکرگزاران احسان او گردیم و به ما بر این کار پاداش نیکوکاران بخشد و سپاس خدای را که دینش را به ما عنایت فرمود: و ما را به آئین خود اختصاص داد و در راه های احسان خود روان ساخت تا در آن ها به فضل و لطفش به سوی رضوان او حرکت کنیم، چنان حمدی که از ما بپذیرد و به سبب آن از ما خشنود شود.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ مِنْ تِلْكَ السَّبِيلِ شَهْرَهُ شَهْرَ رَمَضَانَ، شَهْرَ الصِّيَامِ، وَ شَهْرَ الْإِسْلَامِ، وَ شَهْرَ الطَّهْوَرِ، وَ شَهْرَ التَّمْحِيصِ، وَ شَهْرَ الْقِيَامِ «الَّذِي أَنْزَلَ فِيهِ الْقُرْآنُ، هُدًى لِلنَّاسِ، وَ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَ الْفُرْقَانِ»

و سپاس خدای را که از جمله آن راه ها، ماه خود ماه رمضان را قرار داد، ماه روزه، ماه اسلام، ماه طهارت، ماه آزمایش، ماه قیام، ماهی که قرآن را در آن نازل کرد، برای هدایت مردم و بودن نشانه هایی روشن از هدایت و مشخص شدن حق از باطل،

أَبَانَ فَضِيلَتَهُ عَلَى سَائِرِ الشُّهُورِ بِمَا جَعَلَ لَهُ مِنَ الْحُرْمَاتِ الْمَوْفُورَةِ، وَ الْفَضَائِلِ الْمَشْهُورَةِ، فَحَرَّمَ فِيهِ مَا أَحَلَّ فِي غَيْرِهِ

إِعْظَامًا، وَ حَجَرَ فِيهِ الْمَطَاعِمَ وَ الْمَشَارِبَ إِكْرَامًا، وَ جَعَلَ  
لَهُ وَقْتًا بَيْنًا لَا يُجِيزُ - جَلَّ وَ عَزَّ - أَنْ يُقَدَّمَ قَبْلَهُ، وَ لَا يَقْبَلُ  
أَنْ يُؤَخَّرَ عَنْهُ؛

و بدین جهت برتری آن ماه را بر سایر ماه ها بر پایه  
احترامات فراوان و فضیلت های آشکار روشن نمود، پس  
آنچه را در زمان های دیگر حلال بود حرام کرد و برای  
اکرام آن خوراکی ها و آشامیدنی ها را منع نمود و برای آن  
زمان معینی قرار داد که حضرتش - جلّ و عزّ - اجازه  
نمی دهد از آن پیش افتد و نمی پذیرد که از آن پس افتد.

ثُمَّ فَضَّلَ لَيْلَةً وَاحِدَةً مِنْ لَيَالِيهِ عَلَى لَيَالِي أَلْفِ شَهْرٍ، وَ  
سَمَّاهَا لَيْلَةَ الْقَدْرِ، «تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَ الرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ  
رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ» سَلَامٌ دَائِمٌ الْبَرَكَةِ إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ عَلَى  
مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ بِمَا أَحْكَمَ مِنْ قَضَائِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى  
مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَلْهِمْنَا مَعْرِفَةَ فَضْلِهِ وَ إِجْلَالَ حُرْمَتِهِ، وَ  
التَّحْفُظَ مِمَّا حَظَرْتَ فِيهِ، وَ أَعِنَّا عَلَى صِيَامِهِ بِكَفِّ  
الْجَوَارِحِ عَنْ مَعَاصِيكَ، وَ اسْتِعْمَالِهَا فِيهِ بِمَا يُرْضِيكَ حَتَّى  
لَا نُصْغِيَ بِأَسْمَاعِنَا إِلَى لَغْوٍ، وَ لَا نُسْرِعَ بِأَبْصَارِنَا إِلَى لَهْوٍ وَ  
حَتَّى لَا نَبْسُطَ أَيْدِينَا إِلَى مَحْظُورٍ، وَ لَا نَخْطُوَ بِأَقْدَامِنَا إِلَى

مَحْجُورٍ، وَ حَتَّى لَا تَعِيَ بُطُونُنَا إِلَّا مَا أَحَلَّتْ، وَ لَا تَتَطَّقَ  
الْسِّنْتُنَا إِلَّا بِمَا مَثَلَتْ، وَ لَا نَتَكَلَّفَ إِلَّا مَا يُدْنِي مِنْ ثَوَابِكَ،  
وَ لَا نَتَعَاطَى إِلَّا الَّذِي يَقِي مِنْ عِقَابِكَ، ثُمَّ خَلَّصْ ذَلِكَ  
كُلَّهُ مِنْ رِئَاءِ الْمُرَائِينَ، وَ سُمْعَةِ الْمُسْمِعِينَ، لَا نُشْرِكُ فِيهِ  
أَحَدًا دُونَكَ، وَ لَا نَبْتَغِي فِيهِ مُرَادًا سِوَاكَ.

سپس یکی از شب هایش را بر شب های هزار ماه  
فضیلت و برتری داد و آن را شب قدر نامید که در آن شب  
فرشتگان و روح به فرمان پروردگارشان برای هر امری  
نازل می گردند و آن شب سلامتی و برکت پیوسته است تا  
سپیده دم بر هر کس از بندگانش که بخواهد به جهت  
قضایش که لازم الاجراء دانسته است. بار ال ها بر محمد  
و آتش درود فرست و معرفت برتری این ماه و بزرگداشت  
احترامش و خودداری از محرمات در آن را به ما الهام کن  
و ما را به روزه داشتن آن با حفظ جوارح از گناهان و به  
کار بردن آن ها در آنچه که تو را خشنود می نماید یاری ده  
تا با گوشمان به گفتار لغو گوش نکنیم و با چشمانمان به  
تماشای لهو نشتاییم و دست هایمان را به حرامی دراز  
نکنیم و - به سوی ممنوع تو گام برنداریم و شکم هایمان

جز به حلال پر نشود و زبانمان به غیر آنچه تو گفته ای گویا نگردد و جز در کاری که به ثواب تو نزدیک می کند به کوشش برنخیزیم و جز آنچه از عقوبت نگاه دارد فرانگیریم، آنگاه این همه را از خودنمایی ریاکاران و شهرت خواهی شهرت طلبان خالص و پاک گردان، به گونه ای که کسی را با تو در این امور شریک نکنیم و مقصد و مقصودی غیر تو نداشته باشیم.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ قِفْنَا فِيهِ عَلَى مَوَاقِيتِ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ بِحُدُودِهَا الَّتِي حَدَّدْتَ، وَ فُرُوضِهَا الَّتِي فَرَضْتَ، وَ وَظَائِفِهَا الَّتِي وَظَّفْتَ، وَ أَوْقَاتِهَا الَّتِي وَقَّتَ وَ أَنْزَلْنَا فِيهَا مَنْزِلَةَ الْمُصِيبِينَ لِمَنَازِلِهَا، الْحَافِظِينَ لِأَرْكَانِهَا، الْمُؤَدِّينَ لَهَا فِي أَوْقَاتِهَا عَلَى مَا سَنَّهُ عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ - صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فِي رُكُوعِهَا وَ سُجُودِهَا وَ جَمِيعِ فَوَاضِلِهَا عَلَى أُمَّمِ الطَّهَّورِ وَ أَسْبَغِهِ، وَ أَيْبِنِ الْخُشُوعَ وَ أَبْلَغِهِ. بارالها بر محمد و آلش فرست و ما را در این ماه بر اوقات نمازهای پنج گانه به نحوی که حدودش را معین نمودی و واجباتش را مقرر فرمودی و شروطش را بیان کردی و اوقاتش را تعیین نمودی آگاه و بینا ساز و ما را در مرتبه

آنانی قرار ده که به مراتب آن رسیده اند و ارکانش را نگهبان اند و آن را در اوقات خود بپا می دارند، آن طور که پیامبرت - که صلوات تو بر او و آتش باد - تشریح فرموده، در رکوع و سجود و همه آداب و درجات عالی فضیلتش، با کامل ترین طهارت و تمام ترینش و روشن ترین مراتب خشوع و رساترینش،

وَفَقْنَا فِيهِ لِأَنَّ نَصِلَ أَرْحَامَنَا بِالْبِرِّ وَالصَّلَاةِ، وَأَنَّ نَتَّعَاهَدَ حَيْرَانَنَا بِالْإِفْضَالِ وَالْعَطِيَّةِ، وَأَنَّ نُخَلِّصَ أَمْوَالَنَا مِنَ التَّبِعَاتِ، وَأَنَّ نَطَهَّرَهَا بِإِخْرَاجِ الزَّكَاةِ، وَأَنَّ نُرَاجِعَ مَنْ هَاجَرَنَا، وَأَنَّ نُصِيفَ مَنْ ظَلَمَنَا، وَأَنَّ نُسَالِمَ مَنْ عَادَانَا حَاشَى مَنْ عُوِدِي فِيكَ وَ لَكَ، فَإِنَّهُ الْعَدُوُّ الَّذِي لَا نُؤَالِيهِ، وَ الْحِزْبُ الَّذِي لَا نُصَافِيهِ؛

و ما را در این ماه توفیق ده تا به خویشاوندان خود نیکی و پیوند کنیم و به همسایگان از راه احسان و بخشش رسیدگی کنیم و اموال خود را از مظالم پاک نماییم و با بیرون کردن زکات آن را پاکیزه کنیم و با آن کس که با ما قهر کرده آشتی کرده و با کسی که به ما ستم نموده به انصاف برخاسته و با دشمن مدارا کنیم، مگر آن که

دشمنی با او به خاطر تو و در راه تو بوده، زیرا او دشمنی است که هرگز با وی دوستی ننمائیم و حزبی است که دل با او صاف نکنیم.

وَأَنْ نَّتَقَرَّبَ إِلَيْكَ فِيهِ مِنَ الْأَعْمَالِ الزَّكَايَةِ بِمَا تُطَهِّرُنَا بِهِ مِنَ الذُّنُوبِ، وَتَعْصِمُنَا فِيهِ مِمَّا نَسْتَأْنِفُ مِنَ الْعُيُوبِ، حَتَّى لَا يُورِدَ عَلَيْكَ أَحَدٌ مِنْ مَلَائِكَتِكَ إِلَّا دُونَ مَا نُورِدُ مِنْ أَبْوَابِ الطَّاعَةِ لَكَ، وَأَنْوَاعِ الْقُرْبَةِ إِلَيْكَ؛

و ما را توفیق ده که در آن به تو تقرب جوئیم در سایه اعمال شایسته ای که ما را به آن از آلودگی معاصی پاک نمایی و در آن از عیوب تازه بازداری تا هیچ یک از فرشتگان جز مرتبه ای پائین تر از آنچه ما بجا آورده ایم از ابواب طاعت و انواع تقرب به سویت به محضرت عرضه نکنند.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ هَذَا الشَّهْرِ، وَبِحَقِّ مَنْ تَعَبَّدَ لَكَ فِيهِ مِنْ ابْتِدَائِهِ إِلَى وَقْتِ فَنَائِهِ: مِنْ مَلَكٍ قَرَّبْتَهُ، أَوْ نَبِيٍّ أَرْسَلْتَهُ، أَوْ عَبْدٍ صَالِحٍ اخْتَصَصْتَهُ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ أَهْلَنَا فِيهِ لِمَا وَعَدْتَ أَوْلِيَاءَكَ مِنْ كَرَامَتِكَ، وَ أَوْجِبَ لَنَا فِيهِ مَا أَوْجَبْتَ لِأَهْلِ الْمُبَالَغَةِ فِي طَاعَتِكَ، وَ اجْعَلْنَا فِي

نَظْمٍ مِّنْ اسْتَحَقَّ الرَّفِيعَ الْأَعْلَى بِرَحْمَتِكَ.

بارالها تو را به حق این ماه رمضان و به حق هر کس که از آغاز تا پایان آن بندگی تو کرده، از فرشته ای که او را به مقام قرب خود رسانده باشی، یا پیامبری که برای هدایت فرستاده باشی، یا عبد صالحی که او را برگزیده باشی، سوگند می دهم که بر محمد و آلش درود فرستی و ما را در این ماه به کرامتی که به اولیاء خود وعده دادی سزاوار کن و آنچه را که برای اهل سعی و کوشش در طاعت و عبادت قرار داده ای برای ما قرار ده و ما را در سایه رحمت در ردیف کسانی قرار ده که استحقاق برترین مرتبه را نزد تو پیدا کرده اند.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَجَنِّبْنَا الْإِلْحَادَ فِي تَوْحِيدِكَ، وَالتَّقْصِيرَ فِي تَمَجِيدِكَ، وَالشَّكَّ فِي دِينِكَ، وَ الْعَمَى عَنْ سَبِيلِكَ، وَ الْإِغْفَالَ لِحُرْمَتِكَ، وَ الْإِنْخِدَاعَ لِعَدْوِكَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ إِذَا كَانَ لَكَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ لَيَالِي شَهْرِنَا هَذَا رِقَابٌ يُعْتَقُهَا عَفْوَكَ، أَوْ يَهَبُهَا صَفْحُكَ فَاجْعَلْ رِقَابَنَا مِنْ تِلْكَ الرِّقَابِ، وَ اجْعَلْنَا لِشَهْرِنَا مِنْ خَيْرِ أَهْلِ وَأَصْحَابِ.

بارالها بر محمد و آلش درود فرست و ما را از انحراف در توحیدت و کوتاهی در ستایش حضرتت و شک در دینت و کوری از راهت و بی توجهی به حرمتت و گول خوردن از دشمنت: شیطان رانده شده دور ساز. بار خدایا بر محمد و آلش درود فرست و چنانچه در هر شب از شب های این ماه مبارک برایت بندگانی است که بخششت آنان را آزاد می کند، یا گذشتت ایشان را می بخشد، پس ما را از آن بندگان قرار ده و ما را برای ماه رمضانمان از بهترین اهل و یاران محسوب کن.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَامْحَقْ ذُنُوبَنَا مَعَ امِّحَاقِ هَلَالِهِ، وَاسْلُخْ عَنَّا تَبِعَاتِنَا مَعَ انْسِلَاحِ أَيَّامِهِ حَتَّى يَنْقُضِيَ عَنَّا وَقَدْ صَفَّيْتَنَا فِيهِ مِنَ الْخَطِيئَاتِ، وَأَخْلَصْتَنَا فِيهِ مِنَ السَّيِّئَاتِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَإِنْ مَلْنَا فِيهِ فَعَدَلْنَا، وَإِنْ زُغْنَا فِيهِ فَقَوَّمْنَا، وَإِنْ اشْتَمَلْ عَلَيْنَا عَدُوُّكَ الشَّيْطَانُ فَاسْتَنْقِذْنَا مِنْهُ.

بارالها بر محمد و آلش درود فرست و همراه با به سر آمدن ماه رمضان گناهان ما را به سر بر و با سپری شدن روزهای پایانیش پی آمدهای گناهانمان را از ما برگیر تا در

حالی از ما بگذرد که ما را از خطاها و لغزشها خالص  
نموده و از گناهان پاک فرموده باشی. بار خدایا بر محمد  
و آتش درود فرست و چنانچه ما در این ماه منحرف  
شویم تو تعدیلمان کن و اگر از راه درستی بگردیم تو  
استوارمان ساز و اگر دشمنت شیطان بر ما مسلط گردد تو  
ما را از او رهایی ده.

اللَّهُمَّ اشْحِنْهُ بِعِبَادَتِنَا إِيَّاكَ، وَ زَيِّنْ أَوْقَاتَهُ بِطَاعَتِنَا لَكَ، وَ  
أَعِنَّا فِي نَهَارِهِ عَلَى صِيَامِهِ، وَ فِي لَيْلِهِ عَلَى الصَّلَاةِ وَ  
التَّضَرُّعِ إِلَيْكَ، وَ الْخُشُوعِ لَكَ، وَ الذَّلَّةِ بَيْنَ يَدَيْكَ حَتَّى لَا  
يَشْهَدَ نَهَارُهُ عَلَيْنَا بِغَفْلَةٍ، وَ لَا لَيْلُهُ بِتَفْرِيطٍ. اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْنَا  
فِي سَائِرِ الشُّهُورِ وَ الْأَيَّامِ كَذَلِكَ مَا عَمَّرْتَنَا، وَ اجْعَلْنَا مِنْ  
عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا  
خَالِدُونَ، وَ الَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ، أَنَّهُمْ إِلَى  
رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ، وَ مِنَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَ هُمْ  
لَهَا سَابِقُونَ.

بارالها این ماه را از عبادت‌مان سرشار ساز و اوقاتش را به  
طاعت‌مان از توزینت ده و در روزش ما را به روزه داشتن و  
در شبش ما را به نماز و زاری و خشوع در برابر خود و

خواری به محضرت یاری فرما. تا روزش شاهد غفلت ما و شبش گواه تقصیر ما نباشد. بار ال‌ها ما را در همه ماه‌ها و روزها تا زمانی که زنده مان می‌داری اینچنین قرار ده و ما را از عباد شایسته خود گردان که بهشت را به میراث برند و در آن جاودان باشند، آن عبادی که هر چه دارند در راه حق می‌بخشند در حالی که قلوبشان از اندیشه بازگشت به حضرت ربّ ترسان است و از کسانی که به جانب خیرات می‌شتابند و بدان سبقت می‌گیرند.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، فِي كُلِّ وَقْتٍ وَكُلِّ أَوَانٍ وَ  
عَلَى كُلِّ حَالٍ عَدَدَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى مَنْ صَلَّيْتَ عَلَيْهِ، وَ  
أَضْعَافَ ذَلِكَ كُلِّهِ بِالْأَضْعَافِ الَّتِي لَا يُحْصِيهَا غَيْرُكَ، إِنَّكَ  
فَعَّالٌ لِمَا تُرِيدُ.

بار خدایا بر محمد و آلش درود فرست، در هر وقت و هر زمان و در هر حالی، به اندازه درودی که به هر کس دیگر فرستاده‌ای و چند برابر آن درودها که احدی را قدرت بر شمردن آن نباشد، همانا آنچه را تو بخواهی انجام می‌دهی.

## مفاهیم دعای چهل و چهارم امام سجاده(علیه السلام)

از دعای چهل و چهارم امام سجاده در می یابیم که:

۱. ماه رمضان بر ماه های دیگر به سبب برکات و حرمت

های فراوان، کرامت ها و شرافت های آن برتری دارد.

۲. از این دعا در می یابیم که خداوند برای این ماه وقت

آشکاری قرار داد و اجازه نمی دهد که پیش انداخته شود

و نمی پذیرد که از آن وقت تاخیر بیافتد؛ بنابراین جایی

برای چانه زنی ها، تاویل نمودن های دلخواه و تفسیرهای

به رأی در وادی تعیین زمان برای این ماه نخواهد بود.

۳. ماه رمضان به این دلیل که شب قدر در آن قرار دارد بر

ماه های دیگر برتری دارد زیرا شب قدر شبی است که بر

شب های هزار ماه برتری داد و این شب تا طلوع فجر

دائم البرکه است.

۴. شب های ماه مبارک رمضان زمان نزول فیض خدا

است. یکی از فیض های خاص الهی که کرم و بخشش

وی است طبق بیان امام سجاده (ع) در هر شبی از شب

های این ماه مبارک فرو فرستاده می شود.

۵. یکی از خصوصیات شب های ماه رمضان آزادسازی گردن های در رهن و جان های گروگان در بند انواع عصیان و طغیان است.

۶. یکی دیگر از ویژگی هایی روزها و شب های این ماه پربرکت شاهد بودن این ماه و شهادت دادن این ایام در دنیایی دیگر و پرونده سازی براساس اعمال ما در روزها و شب های این بخش از عمر و زندگانی ما است.

۷. در این دعا امام سجاد (ع) حرمت زمان نماز را از خداوند بلندمرتبه درخواست می نماید. خدایا ما را در این ماه بر اوقات نمازهای پنج گانه با حدود و احکامش که مقرر نموده ای و واجباتش که واجب کرده ای و شروط و اوقاتش که شرط و تعیین نموده ای آگاه گردان.

۸. در تفکر امام (ع) روزهای این ماه زمان روزه داری و شب ها موقع ایستادن و قیام است. در این دعا قیام را به نماز، تضرع، خشوع و ذلت در برابر پروردگار عالمیان معنا نموده است.

۹. براساس انسان شناسی الهی، امام در دعا اعلام می کند که زینت و زیور ماه مبارک به طاعت ما برای خداست.